

Sandra
Uskoković

Senzibilitet prema okolini i vrijednostima pejzaža

↑ Srebreno, Vila Naprstek, prosinac 1997.

Vila Naprstek, jedno od vrhunskih ostvarenja Nikole Dobrovića (Pečuh, 1897. – Beograd, 1967.), sagrađena je 1937. godine kao ladanjska kuća Vlacava Naprsteka u duhu moderne. Smještena je sjeverno od Jadranske magistrale u naselju Srebreno, izvan užega gradskog središta. Specifičnost i jedinstvenost vile Naprstek proizlazi iz njezine forme. Dok u preostalim Dobrovićevim vilama na području

Dubrovnika dominira forma kocke odnosno paralelopipeda, kod ove vile susrećemo zaobljene i omekšane linije što se može protumačiti kao pokušaj približavanja organskom pristupu u arhitektonskom stvaralaštvu. Vila predstavlja i novinu u načinu interpretiranja ladanjske arhitekture koju Dobrović ostvaruje upotrebom suvremenih materijala i tehnika gradnje.

↑ Srebreno, Vila Naprstek, snimila: Sandra Uskoković, svibanj 2008.

Građevinu karakterizira simetrija prostorne organizacije i kompozicije. Dva kraka vanjskog stubišta vode na krovnu terasu koja je artikulirana armirano-betonskom pergolom. Konzolni balkon duž glavnog, južnog pročelja, kao i krovna terasa, naglašavaju ladanjsku namjenu vile. Okolni pejzaž izvorno je predstavljao smislenu cjelinu atrakcije ove arhitekture. Za Dobrovića je stvaranje u duhu vremena bilo, i do kraja stvaralačkog opusa ostalo, prepoznavanje i očuvanje karaktera ambijenta. Njegova iznimno snažna kreativna crta očituje se u sposobnosti izvedbe objekta primjerena okruženju, ostvarena u konceptu kritičkog regionalizma.

Raznolikošću formi i svojevrsnom igrom rušenja osnovnih principa tradicionalne gradnje Dobrović ovdje ostvaruje spoj tradicije i moderniteta, avangardan za ondašnje vrijeme, no i za današnje. Moderne vile 20.

stoljeća poput vile Naprstek su “izdvojena mjesta posebnih identiteta dubrovačke arkadije”.¹ Dubrovačka ladanjska arhitektura u 20. stoljeću dokazuje kako sam pejzaž kao referencija može biti važan čimbenik u ostvarenju suvremenog univerzalizma. Jer graditi znači surađivati s prirodom. Nažalost, izvorna vrijednost vile Naprstek ugrožena je izgradnjom magistrale 1960. godine neposredno uz objekt, čime se izgubio dodir s prirodom - integralni dio njezina ambijenta, presudna i neoizostavna u ideji ladanja. U novije su vrijeme na vili Naprstek izvedene intervencije koje mijenjajući izvorne gabarite otvora narušavaju njezin oblikovni integritet i izvornost. Njezino današnje stanje, neprimjereno za zaštićeno kulturno dobro, ukazuje

¹ KRUNOSLAV IVANIŠIN, Arhitekt Nikola Dobrović i vizija modernog grada, *Radovi Instituta za povijest umjetnosti*, 24 (2000.), 131.

na potrebu obnove i vraćanja u izvorno stanje.

Vila Naprstek zaštićena je kao kulturno dobro 1993. godine s definiranim konzervatorskim smjernicama koje nalažu očuvanje pejzažnog okvira kao sastavnog dijela njezine vrijednosti. U graditeljskoj i urbanističkoj euforiji proteklih desetljeća izrasla je bezimena arhitektura o kojoj je teško doznati nešto više, nečitljiva arhitektura koja se “nametnula” u neposrednoj blizini vile Naprstek. Ona postaje slikom našeg društva i

njegove prostorne etičnosti materijalizirane u kaotičnoj transformaciji prostora. Pojednostavljeno gledajući, nova arhitektura ili se uklapa u postojeću okolinu ili joj se nameće. Stvaralački provedena interpolacija uvijek pronalazi i otkriva skrivene vrijednosti u obliku već postojećih. Senzibilitet prema okolini i vrijednostima pejzaža toliko ukorijenjen i prisutan na južnom Jadranu može se ostvariti samo strukturalnom vezom građevine s pejzažem, kao što nam je to vila Naprstek izvorno svjedočila. x

SUMMARY: SENSITIVITY TOWARDS ENVIRONMENT AND LANDSCAPE VALUES

The Naprstek Villa, built by Nikola Dobrović in the spirit of modernist architecture, is a contemporary interpretation of villa architecture. Both the construction of the Adriatic Highway just off the villa and the building euphoria of the last decades gave rise to nameless architecture

which annulled the integration of the villa and the landscape - a decisive part of its setting, essential in the idea of *villeggiatura*. The present image is a reflection of our society and its environmental ethics, roughly materialized in a chaotic transformation of space.